

การพัฒนาศักยภาพของชาวประมงพื้นบ้าน ในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

The Potential Development of Folk Fishery In Phum Rang Municipality, Chaiya District, Surat Thani Province.

อดิگانต์ วิจิต (Atikan Vichit)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลฐานและปัญหาการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา ศักยภาพของชาวประมงพื้นบ้าน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้ประกอบการอาชีพประมงพื้นบ้าน ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคล ตัวแทนที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญได้ จำนวน 40 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยเป็นการ วิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก สทนากลุ่ม การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกโดยใช้ เทคนิค SWOT Analysis และการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลฐานและปัญหาการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้าน ด้านข้อมูลฐาน เทศบาลตำบลพุมเรียงเป็นชุมชนประมงชายฝั่งด้านตะวันออกของอำเภอไชยาเหนือสุดของอ่าวบ้านดอน มีการ ตั้งชุมชนบริเวณปากคลองพุมเรียง ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธและชาวมุสลิม มีวัฒนธรรมประเพณีที่ สำคัญได้แก่ เทศกาลวันฮารีรายอ ผ้าไหมพุมเรียง มวยไชยาและผ้าไทยไชยา สถานการณ์ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ การเฝ้าระวังการใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมายและทำลายล้างในการ ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ปัญหาการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ได้แก่ ปัญหาปัจจัยการผลิต วิทยาการ สมัยใหม่ จำนวนทรัพยากรสัตว์น้ำ การฟื้นฟูอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรชายฝั่ง และความไม่ชัดเจนเรื่องเขตแดนใน ทะเล ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ศักยภาพของชาวประมงพื้นบ้าน พบว่า ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอนุรักษ์สัตว์น้ำและปลูกป่าชายเลน การสร้างความเข้มแข็งของ เครือข่ายการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยวิถีประมงพื้นบ้าน ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวของชุมชน ยุทธศาสตร์ถ่ายทอดความรู้ด้าน โหนดทางทะเล ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ด้านโหนดทางทะเล ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนากการ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

This article is part of the thesis. Master of Arts Major Development Strategy Program, Suratthani Rajabhat University

** นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
โทรศัพท์ 095-9919450 Email : opobla5@gmail.com อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศาล ศรีมหาโร

The Student in Master of Arts Major Development Strategy Program, Suratthani Rajabhat University ,
095-9919450 Email: opobla5@gmail.com, cairperson thesis Assistance Professor Dr. Wisan Srimahawaro

เรียนรู้เชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งตนเองโดยเน้นการรวมกลุ่มประมงพื้นบ้าน พัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบด้านการประมงพื้นบ้าน และยุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนเชื่อมโยงสู่อาเซียน ได้แก่ การพัฒนาและสำรวจพื้นที่ร่องน้ำทางเดินเรือ และพัฒนาโครงข่ายถนนและพัฒนาระบบขนส่งทางน้ำที่ได้มาตรฐานในชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ ประมงพื้นบ้าน

Abstract

The objectives of this research were to study fundamental data and problems in working of folk fishery in PhumRiang Municipality, Chaiya District, Surat Thani Province, and to create potential development strategies for folk fishery in PhumRiang Municipality, Chaiya District, SuratThani Province. The sample group consisted of 40 folk fishery, who were household leaders or representatives that could provide important information, selected by using a purposively sampling. The research instruments consisted of documentary analysis, in-depth interview, group discussion, internal and external factor analysis using SWOT Analysis, and content analysis.

The research results regarding fundamental data showed that the majority of the folk fishery were Buddhists and Muslims. There were many important cultures and traditions such as Hari Raya Aidilfitri, PhumRiang's silk clothes, and Chaiya's boxing and fried noodles. Regarding natural resources and environment in the area, the folk fishery helped to monitor the use of illegal and destructive fishing tools in folk fishery. The development problems which were not conducive to potential development were such as high cost of production factors, a use of new technology, a decreasing number of aquatic resources, a lack of restoration and conservation of coastal resources, and vagueness in maritime boundary. The research results regarding the potential development strategies of the folk fishery were: strategy regarding restoration of natural resources and environment such as aquaculture nursing project, mangrove planting, and strengthening of the costal resource management network using folk fishery; strategy regarding local tourist attraction development such as creation of learning network project for green tourism development of the community; strategy regarding knowledge transfer of maritime titles such as knowledge transfer of maritime titles project; strategy regarding research support and participatory spatial learning development of the community such as capacity for self-reliance development project focusing on the aggregation of folk fishery groups and systematic participatory learning

development project for folk fishery; and strategy regarding of local infrastructure development connecting with ASEAN such as navigation channel development and exploration project and road network construction project and water supply development in the community.

Keyword : Development potentiality Folk Fishery

บทนำ

ทรัพยากรชายฝั่งนับเป็นเสมือนแหล่งต้นทุนที่สำคัญของทรัพยากรทางทะเลซึ่งได้แก่ ป่าชายเลน, แหล่งหญ้าทะเล, ดงสาหร่าย, แนวปะการังและดอนหอย ทรัพยากรเหล่านี้มักจะถูกทำลายลงจากกิจกรรมการพัฒนาต่างๆที่ถูกกำหนดมาโดยฝ่ายนโยบายของรัฐ ที่ขาดทั้งความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบนิเวศชายฝั่ง ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำทำให้มีการทับถมของตะกอนทรายบริเวณแหล่งหญ้าทะเลเป็นการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์และแหล่งอนุบาลของลูกสัตว์น้ำ ปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนเหลืออยู่ไม่ถึง 1,000,000 ไร่ แสดงให้เห็นว่าการจัดการทรัพยากรโดยหน่วยงานของรัฐที่ผ่านมาล้มเหลวมาตลอดเพราะรัฐพยายามปฏิเสธที่จะให้ชาวบ้านหรือคนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและจัดการทรัพยากร กรณีศึกษาเกี่ยวกับการรักษาป่าชายเลนในหลายๆพื้นที่ที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าชุมชนชาวประมงพื้นบ้านสามารถจัดการทรัพยากรป่าชายเลนได้อย่างยั่งยืนแหล่งหญ้าทะเล สาหร่ายทะเล และแนวปะการังเป็นแหล่งอนุบาลลูกสัตว์น้ำที่สำคัญซึ่งปัจจุบันรัฐเองก็ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับพื้นที่แหล่งหญ้าทะเลของประเทศว่ามีที่ไหนบ้าง สถานภาพปัจจุบันเป็นอย่างไรที่ใดถูกทำลายไปหมดแล้วบ้าง และรัฐจะจัดการอย่างไรเพื่อไม่ให้ทรัพยากรหมดไป (องค์การความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน, 2555 : 3)

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสิบอันดับแรกของการผลิตในภาคประมงโลก บทบาทของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและทวีบทบาทความสำคัญมากขึ้นทั้งในด้านการเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและเป็นการผลิตเพื่อทดแทนอาหารสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ซึ่งนับวันจะเสื่อมโทรมลงตามการเพิ่มของประชากรและการพัฒนาเทคโนโลยีการจับสัตว์น้ำ เมื่อพิจารณาด้านเศรษฐกิจ พบว่าในปี 2552 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคประมง (GDP) มีมูลค่าประมาณ 104,679 ล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 10.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรของประเทศ มูลค่าการส่งออกจากภาคการประมงได้เพิ่มขึ้นตลอด สินค้าประมงของไทยที่ส่งออกอันดับหนึ่งของโลก ได้แก่ กุ้งและปลาหมึกกระบอง (สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2556 : 24)

จากสถานการณ์สหภาพยุโรปยกเลิกการช่วยเหลือประเทศไทย โดยเริ่มตัดสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (GSP) สำหรับสินค้าประมง ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านในแถบอาเซียนรวมถึงประเทศคู่แข่งในภูมิภาคอื่นยังคงได้สิทธิพิเศษทางภาษี ส่งผลให้ศักยภาพการแข่งขันของไทยลดลงอย่างเห็นได้ชัด ขณะเดียวกันการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านก็ได้รับผลกระทบต่างๆตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านข้อพิพาทกฎหมาย อิทธิพลของนักการเมือง ปัญหาการใช้แรงงานต่างด้าวในการทำประมง จากวิกฤตปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น แต่ภาครัฐกลับมองข้ามไม่ได้ถึงเห็นถึงความสำคัญของประมงพื้นบ้านอย่างจริงจัง ซึ่งแท้ที่จริงแล้วเป็นทางออก

ในการทำประมงอย่างยั่งยืน เพื่อความมั่นคงทางอาหารของไทย ไม่ใช่อุตสาหกรรมประมงที่มุ่งผลประโยชน์กับคนไม่กี่กลุ่ม รวมถึงการทำประมงพื้นบ้านโดยใช้เครื่องมือแบบทำลายล้างและเกินขนาดที่สร้างความเสื่อมโทรมให้กับทรัพยากรทางทะเล และความหละหลวมในการบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐ จึงเป็นข้อท้าทายอย่างมากในการประกาศใช้ มาตรา 44 ของรัฐบาล (เดลินิวส์, 2558)

พื้นที่ทางทะเลทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน มีชุมชนประมงพื้นบ้านตั้งรกรากอยู่ประมาณหลายร้อยปีมาแล้ว ร้อยละ 88 เป็นชาวมุสลิม ยึดพื้นที่เพื่อทำมาหากินมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษสืบเนื่องมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนชุมชนไทยพุทธแม้จะมีปริมาณไม่มากนักแต่ก็เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านมาอย่างยาวนานเช่นกัน (เลิศชาย ศิริชัย, 2555:34) ประมงพื้นบ้าน อาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ เช่น ประมงชายฝั่ง ประมงขนาดเล็ก แต่คำที่สามารถสื่อถึงความสัมพันธ์ของชาวประมงกับทะเลและวิถีชีวิตมากที่สุดคือ คำว่าประมงพื้นบ้าน การใช้ทะเลเพื่อเป็นฐานของความอยู่รอดของชีวิตชาวประมงพื้นบ้านนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะทะเลมิได้เป็นแหล่งที่พวกเขาออกมาทำประมงเท่านั้น แต่ทะเลคือชีวิต คือเลือดเนื้อและบ้านหลังที่สองที่พวกเขาต้องฝากชีวิตไว้กับทรัพยากรที่มีอยู่ จึงไม่แปลกที่จะเห็นว่าชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินกับบ้านหลังเล็กๆ เพียงน้อยนิดได้ดำรงชีวิตเท่านั้น และที่ดินส่วนใหญ่ก็ไม่เหมาะต่อการเพาะปลูกหรือทำการเกษตร การสำนึกกรักบ้านเกิดและที่ดินทำกินทำให้ชาวประมงพื้นบ้านไม่สนใจที่จะอพยพย้ายออกจากพื้นที่เพื่อไปจับจองที่ดินอื่น

สำนักงานประมง, (2553) ได้กล่าวถึงประมงพื้นบ้านเป็นกลุ่มอาชีพที่มีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทั้งทางสิ่งแวดล้อมและทางสังคมอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามในด้านสถานะความรู้จากการวิจัยเกี่ยวกับประมงพื้นบ้านในรอบ 10 ปี พบว่า มีการดำเนินการไม่มากและส่วนใหญ่จะเป็นการสะท้อนภาพในอดีตที่ร่ำรวยไปด้วยทรัพยากรและการรวมกลุ่มชาวประมงที่เข้มแข็ง ส่วนที่ขาดไปคือ ความรู้และการสร้างกระบวนการเรียนรู้กับกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านในการแสวงหาทางเลือก การปรับตัวกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านจึงมีการปรับตัวไปตามสถานการณ์ที่เผชิญตามศักยภาพ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ประกอบอาชีพทำประมง พบมากแถบพื้นที่ชุ่มน้ำอ่าวบ้านดอนซึ่งเป็นพื้นที่เป็นแหล่งทรัพยากรชายฝั่งที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่เลี้ยงหอยเป็นจำนวนมาก มีแหล่งหญ้าทะเลที่อุดมสมบูรณ์ มีจำนวนเรือประมงพื้นบ้านและพาณิชย์ทำมาหากินในพื้นที่เดียวกันประมาณ 3,635 ลำ ในการออกทะเลชาวประมงพื้นบ้านต้องออกไปหาปลาในรัศมีมากกว่า 3 กิโลเมตรจากชายฝั่ง สัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุดคือ กุ้งทะเล ปูม้า หอยแครง ปลากระพงขาว (มนูญ คัมภีร์, 2554 : 19)

จากสถานการณ์ปัญหาที่ชาวประมงพุ่มเรียงประสบอยู่ คือจำนวนป่าชายเลนที่สัตว์ทะเลอาศัยอยู่ถูกทำลาย การใช้ลอบ/อวนตาถี่ๆทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง ไม่มีการใช้กฎหมายที่จริงจังเพื่อแก้ปัญหา การใช้เครื่องมือที่ไม่เหมาะสม ขาดมาตรการการจัดการอย่างเป็นระบบ ความผันผวนของราคาน้ำมันและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ปัญหาการใช้แรงงานต่างด้าว การแย่งพื้นที่ทำกิน การเกิดข้อพิพาทด้านข้อระเบียบและข้อกฎหมาย ตลอดจนการประยุกต์วิทยาการความรู้ใหม่ๆมาใช้ในการทำประมง จำนวนชาวประมงพื้นบ้านที่เหลือน้อยลง จำนวนลงค่อยๆหายไปประกอบอาชีพอื่น บางคนที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองก็เปลี่ยนมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมปลูกปาล์มน้ำมัน บ้างก็ค้าขาย แต่คนที่ไม่มียืนที่ดินทำกินเป็นของตนเองก็ต้องกลายมาเป็นแรงงาน

รับจ้างราคาถูกในงานก่อสร้าง เป็นกรรมกรโรงงาน วิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยทำมาหากินอยู่หน้าบ้านของตนเองก็ต้องมาทำมาหากินในเขตเมือง เด็กๆรุ่นหลังก็ไม่มีใครสนใจใคร่รู้ที่จะสืบสานวิถีวัฒนธรรมชุมชน จากวิกฤตการณ์นี้อาจทำให้เกิดการล่มสลายของอาชีพชาวประมงพื้นบ้านอย่างไม่ทันตั้งตัวในอีกไม่ช้า (อดิชาติ เจริญสืบ, สัมภาษณ์. 26 กรกฎาคม 2558)

ภายหลังประกาศใช้คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ การแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย โดยห้ามใช้เครื่องมืออวนรุนที่ใช้ประกอบกับเรือยนต์ เว้นแต่การใช้เครื่องมืออวนรุนที่เคยใช้ประกอบเรือยนต์ทำการประมงตามรูปแบบของเครื่องมือ ขนาดเรือ วิธีการทำการประมง พื้นที่ทำการประมงและเงื่อนไขที่ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย เครื่องมือโพงพาง รั้วโซ่มาหรือกันขูรั้วโซ่มา เครื่องมือลิ หรือเครื่องมืออื่นที่มีลักษณะและวิธีการคล้ายคลึงกัน เครื่องมืออวนล้อมจับที่มีขนาดช่องตาเล็กกว่า 2.5 เซนติเมตร ทำการประมงในเวลากลางคืน เครื่องมือลอบพับได้หรือไถ่โง่ ที่มีช่องทางเข้าของสัตว์น้ำสลับซ้ายขวาอยู่ทางด้านข้างใช้สำหรับดักสัตว์น้ำ เครื่องมืออวนลากที่มีช่องตาอวนกันถุงเล็กกว่า 5 เซนติเมตร เครื่องมือทำการประมงอื่นตามรูปแบบของเครื่องมือ วิธีการทำประมง พื้นที่ทำการประมงขนาดของเรือที่ใช้ประกอบการทำประมง และเงื่อนไขอื่นที่ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมายประกาศกำหนด เครื่องมือทำการประมง เรือที่ใช้ทำประมง สัตว์น้ำ และสิ่งอื่นๆที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดโดยฝ่าฝืนคำสั่งหรือประกาศที่ออกตามคำสั่งนี้ (คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, ราชกิจจานุเบกษา, 2558: 5 – 6)

จากปัญหาและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรชายฝั่ง จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลฐานและปัญหาการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของชาวประมงพื้นบ้าน ในเขต เทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของงานวิจัย

การพัฒนาศักยภาพของชาวประมงพื้นบ้าน ในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

พื้นที่ในการวิจัย คือ ตำบลพุมเรียง อำเภอยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 หมู่บ้าน กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ บุคคลที่มีรายชื่อตามทะเบียนราษฎร์ในครัวเรือน เช่น หัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน จำนวน 2,478 ครัวเรือน ผู้ให้ข้อมูลหลักคือชาวประมงจำนวน 40 คน โดยคัดเลือกจากหัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลตัวแทนที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) ที่สามารถศึกษาแบบเจาะลึกเพื่อสะท้อนถึงปัญหาในประเด็นต่างๆที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้

ขั้นตอนวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลฐานและปัญหาการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นที่ 2 สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของชาวประมงพื้นบ้าน ในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ บุคคลที่มีรายชื่อตามทะเบียนราษฎร์ในครัวเรือน เช่น หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน จำนวน 2,478 ครัวเรือน ผู้ให้ข้อมูลหลักคือชาวประมง จำนวน 40 คน โดยคัดเลือกจากหัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลตัวแทนที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) ที่สามารถศึกษาแบบเจาะลึกเพื่อสะท้อนถึงปัญหาในประเด็นต่างๆที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้

เครื่องมือการวิจัย

แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ดังต่อไปนี้

การวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. จากการศึกษาข้อมูลฐานและปัญหาการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นและเจตคติของชาวประมงที่มีต่อปัญหาปัจจัยการผลิต วิทยาการสมัยใหม่ ปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำ การฟื้นฟูอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรชายฝั่ง รวมถึงข้อมูลฐานของพื้นที่ที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้ในการดำรงชีพ และการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สถานการณ์จากภายในและภายนอก (SWOT Analysis) ซึ่งมี 4 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ภายในที่เป็นจุดแข็ง (S) จุดอ่อน (W) และปัจจัยภายนอก ได้แก่โอกาส (O) อุปสรรค (T) จากนั้นวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะที่โดดเด่นจากสถานการณ์ภายใน (จุดแข็ง : S) และจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยความสำเร็จจากสถานการณ์ภายนอก (โอกาส : O) เพื่อค้นหาประเด็นยุทธศาสตร์และแปลงยุทธศาสตร์สู่แผนงานโครงการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีเสนอไปยังชุมชนทุกหมู่บ้านจำนวน 5 หมู่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง

3. ประสานงานอย่างต่อเนื่องกับผู้นำชุมชน และชาวประมงที่ประสบปัญหาด้านปัจจัยการผลิต การใช้วิทยาการสมัยใหม่ ปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำ การฟื้นฟูอนุรักษ์และดูแลในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอยะโฮง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) และการบรรยายเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลฐานของชาวประมง ที่เป็นข้อเท็จจริงข้อคิดเห็นและเจตคติต่อปัญหาปัจจัยการผลิต การใช้วิทยาการสมัยใหม่ ปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำ การฟื้นฟูอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรชายฝั่ง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลฐานของเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอยะโฮง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เทศบาลตำบลพุมเรียง เป็นชุมชนชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอำเภอยะโฮง ตั้งอยู่จุดเหนือสุดของอ่าวบ้านดอน มีการตั้งชุมชนบริเวณปากคลองพุมเรียงเป็นส่วนใหญ่ มีการจัดตั้งชุมชนจำนวน 9 ชุมชน ได้แก่ (1) ชุมชนบ้านนอกนา ได้แก่พื้นที่ หมู่ที่ 1 จากบริเวณหลังวัดใหม่ ถึงสุดเขตหมู่ที่ 1 (2) ชุมชนบ้านกลางได้แก่ พื้นที่ หมู่ที่ 1 จากบริเวณหน้าวัดใหม่ ถึง ซอยสว่างเนตร (3) ชุมชนบ้านล่าง ได้แก่ พื้นที่ หมู่ที่ 1 จากฝั่งตะวันออกซอยสว่างเนตร ถึงสุดเขตหมู่ที่ 1 (4) ชุมชนบ้านหัวโอ ได้แก่พื้นที่ หมู่ที่ 2 จากฝั่งตะวันออกซอยอุสินอุปถัมภ์ ถึงสุดเขตหมู่ที่ 2 (5) ชุมชนบ้านบ่อเต๊อ ได้แก่ พื้นที่หมู่ที่ 2 จากถนนซอยข้างร้านวรรณะ ถึงหน้าวัดสวนโมกข์เก่า – สุดเขตหมู่ที่ 2 (6) ชุมชนบ้านเหนือ ได้แก่ พื้นที่ หมู่ที่ 3 ทั้งหมด (7) ชุมชนบ้านเหนือน้ำได้แก่ พื้นที่หมู่ที่ 4 ทั้งหมด (8) ชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ ได้แก่ พื้นที่หมู่ที่ 5 จากเชิงสะพานแหลมโพธิ์ ถึงแนวเขตกุโบ (9) ชุมชนบ้านแหลมทรายได้แก่ พื้นที่ หมู่ที่ 5 จากแนวเขตกุโบ ถึงสุดเขตหมู่ที่ 5 เทศบาลตำบลพุมเรียง พื้นที่ส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลพุมเรียงติดทะเลประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านหรือประมงขนาดเล็กเพื่อออกเรือหาปู ปลา บริเวณชายฝั่งชาวประมงส่วนใหญ่เป็นคนมุสลิมที่ประกอบอาชีพนี้ การอาชีพประมงพื้นบ้านหรือประมงขนาดเล็กเป็นอาชีพที่รายได้ไม่แน่นอน เพราะอิทธิพลของลมมรสุมปีหนึ่งๆ ชาวประมงสามารถออกเรือได้ประมาณ 5 - 6 เดือนเท่านั้น นอกจากนี้มีการเลี้ยงปลาในกระชัง ทำคอกหอยแครง และทำนาเกลือและกุ้งขาว ผลผลิตจากการประมงก่อให้เกิดการแปรรูปอาหารทะเลโดยทำเป็นโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลในชุมชน “แปปูวียะ” เพื่อส่งออกก่อให้เกิดการใช้แรงงานในพื้นที่ประมาณ 300 คน นอกจากนี้ยังมีกิจการค้าขายเล็กๆ ในครัวเรือนเพื่อจำหน่ายอีกส่วนหนึ่งด้วย รายได้ต่อหัวประชากรโดยเฉลี่ยประมาณ 25,000 บาท (แผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลพุมเรียง, 2558 – 2560 : 12)

ชาวพุมเรียงมักอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ละแวกที่ดินที่อาศัยอยู่มักประกอบด้วยหมู่เครือญาติที่สืบเชื้อสายมาหลายชั่วอายุคน ดังนั้นรากประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญยังคงหลงเหลือให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษา เช่น ประเพณีวันขึ้นปีใหม่, วันสงกรานต์, วันฮารีรายอของพี่น้องมุสลิม, งานสมโภชเรือพนมพระ “ชักพระบก” การสักการะพระบรมธาตุไชยา การทอดผ้าไหมพุมเรียง หมวกพุมเรียง ศิลปะมวยไชยาและผัดไทยไชยา (เพลงเมธา ขาวหนูนา. 2558 : 28) สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เทศบาลตำบล

พุ่มเรียงทำได้โดยให้คนในชุมชนมีการเฝ้าระวังการใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมายและทำลายล้างในการประกอบอาชีพ ประมงพื้นบ้าน มีการตรวจคุณภาพน้ำ การสร้างแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ และการบริหารจัดการขยะโดยการดูแลของสำนักงานเทศบาลตำบลพุ่มเรียง สภาวการณ์ตลาดแรงงานประมงพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลพุ่มเรียงพบว่ามีย่อยมากเนื่องมาจากค่าตอบแทนแรงงานพม่าต้องจ้างในราคาที่สูงกว่าคนไทย ดังนั้นชาวประมงในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลพุ่มเรียงจึงนิยมใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ในชุมชนมีมาตรการในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวและการเฝ้าระวังโรคติดต่อของแรงงานต่างด้าวที่เข้ารับจ้างทำงานในพื้นที่ การประกาศใช้คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 10/2558 เรื่องการแก้ไขปัญหการทำ การประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม และพระราชกำหนดการประมงฉบับ พ.ศ. 2558 ทำให้ชาวประมงในเขตเทศบาลตำบลพุ่มเรียงต้องมีการปรับตัวและปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด เช่น การขอใบอนุญาตประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน การขึ้นทะเบียนเรือทุกลำ การขอใบรับรองการจับสัตว์น้ำ การทำประมงในเขตทะเลนอกชายฝั่งได้ไม่เกิน 3 ไมล์ทะเล (หรือประมาณ 5.556 กิโลเมตร) และการใช้แรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมาย (รุ่งโรจน์ วรรณวิริยะ, สัมภาษณ์. 26 กรกฎาคม 2558)

2. ปัญหาการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้าน ผลการศึกษาพบว่า (1) ด้านปัจจัยการผลิตพบว่า การบุกรุกพื้นที่ทางทะเลโดยการปักแนวเขตแดนเพื่อทำคอกหอยของนายทุนคาบเกี่ยวจากอ่าวพุ่มเรียงถึงอ่าวบ้านดอน ทำให้ชาวประมงถูกจำกัดสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ เกิดการแย่งชิงทรัพยากรสัตว์น้ำโดยใช้เครื่องมือทุ่นแรงและทำลายล้าง แม้ราคาน้ำมันจะลดลง แต่พบว่าราคาอุปกรณ์ในการซ่อมบำรุงอื่นๆ เช่น เครื่องยนต์ดีเซล, เกียร์ทด, موتورและปั๊ม ไม่ได้ลดตามลงด้วย ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลได้ออกมาตรา 44 เพื่อควบคุมการทำประมงผิดกฎหมายทำให้ชาวประมงมีรายได้ไม่คุ้มทุน (สราวุธ คาน, สัมภาษณ์. 26 กรกฎาคม 2558) (2) ปัญหาด้านวิทยาการสมัยใหม่ พบว่า การประยุกต์องค์ความรู้ใหม่เพื่อนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้ในการออกทะเลและศึกษาทะเลยังมีน้อย ส่วนใหญ่ยังใช้ความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษในการทำประมงพื้นบ้าน เยาวชนรุ่นหลังไม่นิยมสืบทอดอาชีพการทำประมงเนื่องจากเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยและต้องตากแดดตากลม เรือประมงส่วนใหญ่ยังไม่มีติดตั้งระบบติดตามเรือและวิทยุสื่อสารประจำเรือเพื่อใช้ในการค้นหาตำแหน่งและการติดต่อกลับมายังชายฝั่งในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน (วินัย เนตรวงศ์, สัมภาษณ์. 26 กรกฎาคม 2558) (3) ปัญหาด้านปริมาณประชากรทรัพยากรสัตว์น้ำ พบว่า ชาวประมงบางกลุ่มยังมีการฝ่าฝืนกฎหมายโดยการลักลอบดัดแปลงอุปกรณ์เรือ และลักลอบออกทะเลเพื่อจับสัตว์น้ำในช่วงปิดอ่าว ปัญหาเรื่องนี้เปลี่ยนทิศทางการปักคอกหอยโดยปิดกั้นการไหลของกระแสน้ำทำให้คุณภาพที่อยู่อาศัยของปลาโลมาและระบบนิเวศและการใช้เรือลากหอยแครงและหอยครงของนายทุน ทำให้หน้าดินเลนเสื่อมสภาพส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยและแหล่งอนุบาลลูกสัตว์น้ำทุกชนิด (ทวีป จันทรแทน, สัมภาษณ์. 26 กรกฎาคม 2558) (4) ปัญหาด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรชายฝั่ง พบว่า คนในชุมชนเองยังไม่ค่อยมีจิตอาสาในการฟื้นฟูอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรชายฝั่ง อย่างเต็มที่ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนจากภายนอกที่เข้ามาศึกษาวิจัยและสร้างผลนวัตกรรมเอาไว้ในชุมชน เช่น การทำธนาคารปูม้าในพื้นที่อ่าวพุ่มเรียงเป็นต้น นอกจากนี้ทรัพยากรชายฝั่งบริเวณอ่าวพุ่มเรียงยังถูกกัดเซาะเพิ่มมากขึ้นทุกปี สาเหตุสำคัญมาจากผลกระทบของภัยธรรมชาติและฝีมือของคนในชุมชนเอง ไม่ว่าจะเป็นชายฝั่งทะเลหรือชายฝั่งคลองพุ่มเรียงครอบคลุมไปถึงบริเวณอ่าวบ้านดอน

เนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อการทำนาเกลือและบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดต่างๆ ตลอดจนการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อนำไม้มาแปรรูปเป็นไม้เสาเข็ม ไม้ค้ำยัน และเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งการบุกรุกลักษณะนี้ส่งผลเสียต่อการกัดเซาะริมตลิ่งเมื่อถึงฤดูมรสุมความเร็วของคลื่นและกระแสน้ำก็จะเพิ่มขึ้นเพราะไม่มีป่าชายเลนช่วยชะลอให้ความเร็วลดลง (5) ปัญหาด้านความขัดแย้งเรื่องเขตแดนในทะเลของจริง พบว่า องค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความชัดเจนเรื่องเขตแดนในทะเล ทำให้ชาวประมงถูกกลุ่มนายทุนเอาเปรียบในเรื่องการเข้าถึงทรัพยากรอยู่เสมอ เช่น ประเด็นการปักคอกหอยในทะเล ความไม่ชัดเจนของกฎหมายในการให้อำนาจอนุญาตให้มีการขยายพื้นที่เลี้ยงหอย นอกจากนี้ยังมีการบุกรุกป่าชายเลนซึ่งเป็นต้นทุนของสัตว์ทะเลหลากหลายชนิด จึงส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทั้งระบบ นอกจากนี้ชาวประมงยังขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเพื่อใช้เป็นฐานเสียงในการต่อรองกับภาครัฐเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมและเพื่อขอจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการพัฒนาต่างๆ (จำเนียร สุพรรณคำ, สัมภาษณ์. 26 กรกฎาคม 2558)

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมรอบด้านหรือศักยภาพภายในและภายนอก (SWOT Analysis) เพื่อค้นหาประเด็นยุทธศาสตร์ โดยการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะภายในที่โดดเด่น (จุดแข็ง : S) และปัจจัยความสำเร็จจากสถานการณ์ภายนอก (โอกาส : O) จะได้ประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ

(1) ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องส่งเสริมให้เกิดโครงการ อนุรักษ์สัตว์น้ำและปลูกป่าชายเลน โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยวิถีประมงพื้นบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรธม ตั้งกิจงามวงศ์ (2556) ศึกษาเรื่องภูมิทัศน์วัฒนธรรมชายฝั่งทะเล : แนวทางการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อ่าวบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าพื้นที่อ่าวบางตะบูนเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ชายฝั่งทะเลของอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มีลักษณะธรณีสัณฐานเป็นที่ราบน้ำทะเลท่วมถึงและมีความสำคัญทางด้านระบบนิเวศน้ำกร่อย มีความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางด้านกายภาพและชีวภาพซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีการดำรงชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชน ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติมีแนวโน้มความรุนแรงเนื่องจากขาดการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสม ก่อให้เกิดความขัดแย้งของการใช้ประโยชน์ที่ดิน เกิดการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาลักษณะภูมิทัศน์วัฒนธรรมชายฝั่งทะเลพื้นที่อ่าวบางตะบูนเพื่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบัน ด้วยการสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์เพื่อประเมินสถานการณ์ปัญหา จากการศึกษาพบว่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่พัฒนาการจากอดีตมีเทคโนโลยีการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสมดังนั้น จากผลการศึกษาจึงนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวบางตะบูน ครอบคลุมประเด็นในด้านการรักษา ระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษณา บุญชัย (2555) ปัญหาในเชิงทรัพยากรถูกทำลาย สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นปัญหาร่วมในปัจจุบัน ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน แต่มันสร้างผลกระทบในวงกว้าง ทั้งระบบนิเวศ สังคมและเศรษฐกิจ แต่ในทางกลับกัน กลับพบว่ามีคนบางกลุ่ม บางพวก จนถึงนายทุนขนาดใหญ่ ได้ดูดซับทรัพยากรทั้งป่าไม้ น้ำมัน และอื่นๆ เรื่องเหล่านี้ได้มีการพูดถึงอย่างกว้างขวางในเรื่องการทำลายสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมที่ถูกพุ่งเป้ามากที่สุดคือ อุตสาหกรรมพลังงาน บริษัทยักษ์ใหญ่ต่างๆ ถูกชี้ว่ามีบทบาทในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แต่ว่าเรื่องนี้ก็มีการชี้โทษกันไปมา กลุ่มเกษตรกรก็ถูกกล่าวหาว่าปล่อยก๊าซ และทำลายระบบนิเวศเหมือนกัน อย่างชาวบ้านที่ทำเกษตรบนที่ป่าไม้ก็ถูกกล่าวหาว่าทำลายป่าและเป็นผู้ทำให้โลกร้อนจะเห็นได้ว่า ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ผู้ได้รับผลกระทบคือ ประชาชน เป็นวงกว้าง และถูกทำให้เป็นคนชายขอบ ด้อยอำนาจ เข้าไม่ถึงทรัพยากร อย่างไรก็ตามกระบวนการเหล่านี้ยังสร้างความมั่งคั่งให้กับกลุ่มทุนขนาดใหญ่ รวมทั้งกลุ่มทุนที่มีบทบาทแก้ไขปัญหาสีเขียว สิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดช่องว่างของปัญหาที่เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการถือครองที่ดิน มีการกระจุกตัวในการถือครองให้กับนายทุนขนาดใหญ่ ส่วนประชาชนจำนวนมากกลับได้ถือครองที่ดินเพียงส่วนน้อย ปัญหาการกีดกันที่ดินจนเป็นการกระจุกตัวในที่ดิน กลายเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความรุนแรงทางสังคม ไม่เพียงแต่เป็นปัญหาความยากจนเพียงอย่างเดียว ทำให้เสี่ยงต่อการได้รับภัยพิบัติ โรคภัยไข้เจ็บ และความเปราะบางทางสังคมอื่นๆ ที่ตามมาอย่างเช่นปัญหาน้ำท่วม ปัญหามลพิษ ปัญหามหาภัยพิบัติที่ถูกผลกระทบทางภัยพิบัติมีความซับซ้อนด้านโอกาสและความสามารถในการซื้อที่ดินทำกินและการจัดการทรัพยากร หรือ โอกาสที่ได้รับอุบัติเหตุและภัยพิบัติต่างๆ นับว่าเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดข้อถกเถียงกันพอสมควรว่า ทำไมช่องว่างมันยิ่งห่างมากขึ้น ในกรณีที่เกิดปัญหามลพิษ กลับเป็นโอกาสให้กลุ่มทุนมากขึ้น เช่น ประชาชนริมหาดก็ถูกกวาดล้างโดยกลุ่มทุน เพื่อยึดครองที่ดินไปจัดตั้งผลประโยชน์ของกลุ่มทุน ภาวะดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าประชาชนจำนวนมากถูกทำให้เป็น “คนชายขอบ”

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จะต้องส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ หมั่นมัน (2551) ศึกษาภูมิปัญญาในเวทีเยาวชนประมงพื้นบ้านกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษาประมงพื้นบ้าน ตำบลลิเล็ด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าภูมิปัญญาด้านนิเวศวิทยาและการเข้าถึงทรัพยากรชายฝั่งทะเลเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเองและจากภายนอกชุมชน โดยการรับเอาการปรับเปลี่ยน ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เนื่องจากตำบลลิเล็ดเป็นชุมชนปากแม่น้ำจึงมักมีการปะทะและสังสรรค์กับบุคคลภายนอกมาตลอด ทั้งการเข้ามาแสวงหาทรัพยากรของชุมชนใกล้เคียงและการติดต่อค้าขายจากในอดีตจนถึงปัจจุบัน ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลเป็นการจัดการโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งแบบการรวมกลุ่มเพื่อตั้งกติกา การร่วมสวดสวดดูแลและร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้ทรัพยากร ทั้งนี้เนื่องจากคนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรอันเกิดจากการทำประมงที่มีการทำลายล้าง และการเข้ามาจัดการทรัพยากรจากคนภายนอกโดยไม่คำนึงถึงสภาพพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชน จากผลการศึกษาทำให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล คือ (1) ชุมชนควรมีการกำหนดชนิดของเครื่องมือประมงพื้นบ้าน (2) ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์จากการใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้าน (3) มีการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชัดเจน (4) มีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ

และเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้อง (5) มีการควบคุมโดยกลไกตลาด และ (6) มีการรวมกลุ่มและสนับสนุนให้กลุ่มประมงพื้นบ้านตำบลลิเล็ดมีความเข้มแข็ง

(3) ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้ด้านโหนดทางทะเล จะต้องส่งเสริมให้เกิดโครงการการถ่ายทอดความรู้ด้านโหนดทางทะเลให้แก่คนในชุมชนในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิ ศรีคำภา (2552) ได้ศึกษาอิทธิพลของคลื่น กระแสน้ำตามแนวชายฝั่งและกิจกรรมของมนุษย์ต่อการเปลี่ยนแปลงแนวชายฝั่งบริเวณหาดหน้าทอน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งของหาดหน้าทอนเกิดจากอิทธิพลของคลื่น กระแสน้ำตามแนวชายฝั่ง และกิจกรรมของมนุษย์ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งหาดหน้าทอนในรอบ 10 ปี โดยใช้ข้อมูลสำรวจภาคสนามและข้อมูลทุติยภูมิการคำนวณคลื่นจากข้อมูลลมที่สถานีอุตุนิยมวิทยาเกาะสมุย พบว่าคลื่นบริเวณหาดหน้าทอนเป็นคลื่นขนาดเล็กที่มีความสูงคลื่นน้อยสำคัญไม่เกิน 0.3 เมตร อย่างไรก็ตามสภาพคลื่นลมจัดสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อมีลมพายุจากทิศตะวันตกพัดเข้ามาในพื้นที่ การตรวจวัดคลื่น 2 ครั้งในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้ได้คลื่นขนาดเล็กซึ่งสอดคล้องกับคลื่นทำนายจากลม การเคลื่อนตัวของตะกอนตามแนวชายฝั่งจากอิทธิพลของกระแสน้ำและคลื่นทำนาย พบว่าการเคลื่อนตัวของตะกอนชายฝั่งนั้นจะมีมากในช่วงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ โดยทิศทางการเคลื่อนตัวนั้น จะพบว่ามีทั้งจากใต้ขึ้นเหนือและเหนือลงใต้ ปริมาณการเคลื่อนตัวสุทธิไปทางทิศเหนือแต่ปริมาณการเคลื่อนที่ไม่มาก กิจกรรมของมนุษย์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งเช่นกันโดยตลอดช่วงแนวชายฝั่ง 2 กิโลเมตร มีการถมทะเลแล้วสร้างกำแพงกันคลื่น (Seawall) เกือบตลอดแนว ทำให้สูญเสียพื้นที่หน้าหาดช่วงน้ำขึ้นและเขตแดนทางทะเลถูกกัดเซาะหายไป มีเพียงบริเวณชายหาดหน้าวัดแจ้งที่ยังไม่มีโครงสร้างชายฝั่งทำให้พื้นที่ถูกกัดเซาะเมื่อมีคลื่นรุนแรงจากทิศตะวันตกเคลื่อนเข้ามา จึงควรมีมาตรการที่เหมาะสมในการลดการกัดเซาะชายหาดหน้าวัดแจ้ง

(4) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้เชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมของชุมชน จะต้องส่งเสริมให้เกิดโครงการพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งตนเองโดยเน้นการรวมกลุ่มประมงพื้นบ้าน พัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบด้านการประมงพื้นบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บำเพ็ญ เทียวหวาน (2551) ศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งขององค์กรพัฒนาเอกชนกรณีโครงการอันดามัน ผลการศึกษาพบว่า ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของชุมชน ได้แก่ ร่วมตรวจการณ์จับกุมผู้กระทำความผิดรวมกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านและสร้างเครือข่ายชาวประมงรณรงค์ ประท้วง กัดดัน และกระตุ้นภาครัฐแก้ปัญหาตั้งกองทุนผลักดันเชิงนโยบายและเสนอกฎหมาย ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรมีปัจจัยภายในชุมชนทั้งระดับครอบครัว ชุมชนกลุ่มและเครือข่ายปัจจัยภายนอก เช่น รัฐ กระแสสังคมองค์กรพัฒนาเอกชนแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรแบ่งเป็นหลายปัจจัยตั้งแต่ระดับปรากฏการณ์ รูปแบบ โครงสร้าง แม้วิธีคิดและจิตสำนึกยุทธศาสตร์การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน เน้นเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านและเครือข่ายส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้โดยมีขั้นตอนและวิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน สำหรับบทบาทของนักพัฒนาองค์กรเอกชนได้แก่ ผู้จุดประกาย เป็นนักสร้างกระบวนการเรียนรู้เป็นผู้สร้างการเชื่อมโยง ส่วนปัญหาในการดำเนินงานมีปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในด้านปัจจัยนำเข้ากระบวนการทำงาน ผลผลิตและผลกระทบสำหรับเหตุผลของการเข้ามามีส่วนร่วมและไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการ

จัดการทรัพยากรชายฝั่งของชาวบ้านมีทั้งเหตุผลด้านตัวชาวบ้านเอง ด้านองค์กรชาวบ้าน และด้านองค์กรพัฒนาเอกชน ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานขององค์กรชาวบ้านมีในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมการก่อตั้งองค์กร ดำเนินการจนถึงการขยายตัว มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านได้แก่ บุคคล องค์กร งานจัดการ ปัจจัยทั่วไปในการจัดการผลกระทบจากการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งมีทั้งผลกระทบทางด้านบวกและลบที่เกิดต่อระดับบุคคล องค์กร ชุมชนและสังคม ระดับทรัพยากรชายฝั่ง

(5) ยุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนเชื่อมโยงสู่อาเซียน จะต้องส่งเสริมให้เกิดโครงการพัฒนาและสำรวจพื้นที่ร่อนน้ำทางเดินเรือ ก่อสร้างโครงข่ายถนน ระบบขนส่งทางน้ำให้ครอบคลุมในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุธีร์ พนมยงค์ และคณะ (2555) ศึกษาการสังเคราะห์ผลกระทบต่อประเทศไทยจากการจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์และการปรับรูปแบบโซ่อุปทานภายใต้บริบทประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ส่งผลกระทบทางบวกต่อเศรษฐกิจของไทยเพียงเล็กน้อยและได้รับผลอยู่ในอันดับที่ 7 ในกลุ่มของประเทศอาเซียน โดยมีการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เพิ่มขึ้นเพียง 0.05% ทั้งนี้ทุกจังหวัดในประเทศไทยมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นทั้งหมดไม่เท่ากัน โดยจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในจังหวัด (GPP) มากที่สุด คือ จังหวัดสมุทรปราการ และระยอง ซึ่งสังเกตได้ว่าผลกระทบจะเกิดขึ้นสูงและกระจุกตัวอยู่ในบริเวณพื้นที่ธุรกิจหรืออุตสาหกรรม นอกจากนี้การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังเป็นตัวกระตุ้นให้ประเทศไทยมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการอำนวยความสะดวกทางการค้า อันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ ซึ่งหากพิจารณาตามกรอบ IMD และ WED ทำให้ประเทศไทยมีอันดับที่ดีขึ้น 1 ลำดับ รวมถึงทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางในประมาณปี พ.ศ.2563 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมขนส่ง ตาม พ.ร.บ.เงินกู้ 2 ล้านๆบาท ที่จะพร้อมเปิดดำเนินการในปี พ.ศ.2563 ส่งผลกระทบทางบวกต่อเศรษฐกิจของไทยในระดับสูงและได้รับผลกระทบมากที่สุดในอาเซียน ซึ่งเป็นการตอบข้อสมมติฐานข้อที่ 2 ของงานวิจัย นอกจากจะทำให้ประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มอาเซียนได้ประโยชน์แล้ว ยังส่งผลกระทบทางบวกต่อประเทศอื่นๆนอกกลุ่มอาเซียน เช่น จีน ญี่ปุ่น อินเดียอีกด้วย ทั้งนี้ประเทศไทยจะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เพิ่มขึ้นถึง 0.67% ในปี พ.ศ.2573 โดยจังหวัดที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานครที่ 34% ระยองที่ 11% สมุทรปราการที่ 8% ชลบุรีที่ 6% และเชียงใหม่ที่ 4% โครงการที่ให้ผลกระทบเชิงบวกมากที่สุดคือ การก่อสร้างท่าเรือ คิดเป็นผลกระทบในปีพ.ศ.2573 อยู่ที่ประมาณ 58% ของโครงการทั้งหมด โดยทางปฏิบัติสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดผลกระทบตามระดับที่พยากรณ์ คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างมืออาชีพเพื่อดึงดูดผู้ขนส่งชั้นนำของโลกมาใช้บริการ ส่วนโครงการรถไฟทางคู่ นั้นส่งผลกระทบที่ระดับไม่สูงมาก ซึ่งหากต้องการเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการขนส่งมาใช้ระบบรางรัฐอาจต้องสร้างกลไกในการสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น กลไกทางด้านราคา สำหรับโครงการรถไฟความเร็วสูงนั้นจะกระตุ้นให้เกิดความเจริญของเมืองบริเวณโดยรอบสถานี รวมถึงจังหวัดใกล้เคียงซึ่งจะเห็นได้จากความเจริญของสถานีรถไฟฟ้าชินคังเซ็น เมืองโยโกฮาม่า ประเทศญี่ปุ่น ในระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมาหลังเริ่มเปิดดำเนินการ (ค.ส.1964-2004) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณา GDP ที่เพิ่มขึ้นนับตั้งแต่เริ่มโครงการลงทุนมูลค่าประมาณ 64 พันล้านเหรียญสหรัฐ จึงจะสามารถคืนทุนได้ภายในระยะเวลา

ประมาณ 12 ปี หรือประมาณ พ.ศ.2575 หากโครงการเสร็จสิ้นตามกำหนดเวลาและสามารถดำเนินงานได้ตามระดับที่วางแผนไว้ อันจะแสดงให้เห็นว่าหากไทยต้องการกระตุ้นให้มีการเจริญเติบโตของกิจกรรมเศรษฐกิจมากขึ้น จะต้องมีการลงทุนมากขึ้น ทั้งโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่จะให้ผลดีในระยะยาว และการอำนวยความสะดวกทางการค้าก็จะทำให้ประเทศอื่นๆสามารถดึงดูดปัจจัยการผลิตไปได้ และทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยลดลง

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ ดวงพิศตรา และคณะ (2556) ศึกษาการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านโลจิสติกส์การค้าของประเทศไทยด้วยการปรับกฎระเบียบการค้าและโลจิสติกส์และโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าเพื่อรองรับการรวมกลุ่มเศรษฐกิจและข้อตกลงด้านโลจิสติกส์และการค้าระหว่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า กฎระเบียบการค้าและโลจิสติกส์ของไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายสินค้าข้ามแดน และผ่านแดนแบ่งเป็นกฎระเบียบหลักที่อยู่ภายใต้การกำกับของกรมศุลกากรและกรมการค้าต่างประเทศ และกฎระเบียบอื่นๆ กลุ่มสินค้าเกษตรและอาหารที่มีการค้าและขนส่งกับประเทศเพื่อนบ้านประสบปัญหาการข้ามแดนและผ่านแดนมากกว่ากลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม โดยเฉพาะสินค้าต้องกำกับและสินค้าที่รัฐกำหนดให้มีการควบคุมมาตรฐานการนำเข้าและส่งออก ประเทศไทยควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อบูรณาการการปรับกฎระเบียบการค้าและโลจิสติกส์ซึ่งมีความสอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศที่ไทยให้สัตยาบันการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นพิเศษโดยให้สิทธิประโยชน์และผ่อนคลายนโยบายการค้าโลจิสติกส์ การจ้างงานและการลงทุนมากกว่าพื้นที่ทั่วไป รัฐควรมีบูรณาการการทำงานทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ อีกทั้งคำนึงถึงลักษณะความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ ที่วัดจากระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทำเลที่ตั้งความสามารถในการหาแรงงานและวัตถุดิบ และการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ควรเน้นธุรกิจบริการและอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ รัฐควรตระหนักถึงความเสี่ยง ในการผลักดันการจัดตั้งอุตสาหกรรมผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากข้อเสียเปรียบด้านทำเลที่ตั้งที่ไกลจากประตูการค้าหลัก และข้อเสียเปรียบด้านต้นทุนการผลิตเมื่อเทียบกับเขตเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. กรมประมงควรส่งเสริมให้ชาวประมงพื้นบ้านมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ การแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัญหาปัจจัยด้านการผลิต ได้แก่เงินทุนและเครื่องมือในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน รวมถึงวิธีการและพื้นที่ในการทำประมง
2. ปัญหาร่องน้ำเปลี่ยนทิศและการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวพุมเรียง สาเหตุหลักมาจากการปักคอกหอยกลางทะเลจำนวนมากและการแอบอ้างถึงพื้นที่โฉนดทะเลของนายทุน รัฐบาลควรมีมาตรการในการทวงสิทธิ์โฉนดทะเลและการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน
3. สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ไม่เอื้ออำนวยต่อการขยายตัว การแพร่พันธุ์และการดำรงชีวิตของทรัพยากรประมงธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลกระทบอันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม การขยายตัวของชุมชน กรมประมงร่วมกับเทศบาลตำบลพุมเรียงและชาวประมงในพื้นที่ควรมีมาตรการในการรณรงค์ส่งเสริมและฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งอนุบาลลูกสัตว์น้ำพร้อมทั้งมีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างจริงจัง

4. รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ชาวประมงพื้นบ้านมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบและข้อกฎหมายด้วย เนื่องจากพบว่ากฎหมายบางมาตราไม่เอื้อต่อการประกอบอาชีพประมงในพื้นที่ เช่น มาตรา 34 “ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตทำการประมงพื้นบ้าน ทำการประมงในเขตทะเลนอกชายฝั่งไม่เกิน 3 ไมล์ทะเล” เพราะชาวประมงพื้นบ้านจับสัตว์น้ำเฉพาะอย่าง ทรัพยากรสัตว์น้ำแต่ละชนิดมีถิ่นที่อยู่หลากหลาย บางชนิดถิ่นที่อยู่ประมาณ 1 ถึง 2 ไมล์ทะเล หรือมากกว่านั้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยแบบเจาะลึกถึงศักยภาพของชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่ภาคใต้จากสถานการณ์ปัญหาด้านทรัพยากรและการออกกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในประเด็น โฉนดและเขตทะเลที่ถูกธรรมชาติกลืนหายไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤษฎา บุญชัย. (2555). **นิเวศวิทยากับการเมือง**. ในรายงานโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ การใช้ทฤษฎีสังคมศาสตร์อธิบายความไม่เป็นธรรมทางสังคม วันที่ 30 มิถุนายน – 1 กรกฎาคม 2555. กรุงเทพฯ : “คำสังคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เรื่อง การแก้ไขปัญหการทำกรประมงผิดกฎหมาย ขาดการแก้ไขรายงานและไร้การควบคุม.” (2558). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 132, ตอนพิเศษ 99 ง (29 เมษายน): 5 – 6.
- จักรกฤษณ์ ดวงพิสดรา และคณะ. (2556). **การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านโลจิสติกส์การค้าของประเทศไทยด้วยการปรับกฎระเบียบการค้าและโลจิสติกส์และโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าเพื่อรองรับการรวมกลุ่มเศรษฐกิจและข้อตกลงด้านโลจิสติกส์และการค้าระหว่าง ประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)**
- จำเนียร สุพรรณคำ. (2558). **ชาวประมงพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม.**
- ชัยรัตน์ จุสปาโล และคณะ. (2555). **รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งเพื่อการพึ่งตนเองของชาวประมงพื้นบ้านใน ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)**
- เดลินิวส์. (2558). **ล้างบางประมงไทยผิดกฎหมาย. [Online].** เข้าถึงได้จาก : <http://www.dailynews.co.th/article/344386> [2558, สิงหาคม 26]
- ตฤณ สุขนวล. (2550). **รายงานการวิจัยการปรับตัวของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านลุ่มน้ำปากพนังหลังการเกิดขึ้นของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)**
- ทวีป จันทรแทน. (2558). **ชาวประมงพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม.**
- เทศบาลตำบลพุมเรียง. (2558). **แผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลพุมเรียง พ.ศ.2558 – 2560. สุราษฎร์ธานี**
- บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2551). **รายงานการวิจัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งขององค์กรพัฒนาเอกชน กรณี โครงการอันดามัน. กรุงเทพฯ : โครงการความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน**
- เพลงเมธา ขาวหนูนา. (2558). **“เมืองโบราณไชยาในสมัยอยุธยา”. ในวารสารวิชาการ Veridian E-Journal ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) : 28**
- มัญญ คัมภีร์ และคณะ. (2554). **สถานการณ์ ผลกระทบและการแก้ปัญหาของชุมชนประมงพื้นบ้านในสถานการณ์อุทกภัย กรณีศึกษา พื้นที่อำเภอบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)**
- รุธิร์ พนมยงค์ และคณะ. (2556). **การศึกษาผลกระทบต่อประเทศไทยจากการจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์และการปรับรูปแบบโซ่อุปทานภายใต้บริบทประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ระยะที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)**

- รุ่งโรจน์ วรรณวิริยะ, (2558), ชาวประมงพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอกาญหิรา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม.
- _____. (2558). “ล้าบางประมงไทยผิดกฎหมาย ต้องทำคูหาทางออกทั้งระบบ.” เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.dailynews.co.th/article/344386>
- เลิศชาย ศิริชัย. (2555). **สรุปประเด็นจากการประชุมเพื่อค้นหาประเด็นการวิจัยประมงพื้นบ้านภาคใต้.** นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- วุฒติ ศรีคำภา. (2552). **อิทธิพลของคลื่น กระแสน้ำตามแนวชายฝั่งและกิจกรรมของมนุษย์ต่อการเปลี่ยนแปลงแนวชายฝั่งบริเวณหาดหน้าทอน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเลจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วินัย เนตรวงศ์. (2558), ชาวประมงพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอกาญหิรา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม.
- สรารัฐ คาน. (2558), ชาวประมงพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอกาญหิรา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม.
- สุวัฒน์ หม่นมัน. (2551). **ศึกษาภูมิปัญญาในเขตวิทยาชาวประมงพื้นบ้านกับการจัดการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษาประมงพื้นบ้าน ตำบลลิเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานประมง. (2553). **ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านกับวิกฤต.** เข้าถึงเมื่อ 26 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.wetlandthai.org>
- สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2556). **ข้อมูลด้านการประมง.** เข้าถึงเมื่อ 26 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.fisheries.go.th/fpo-suratthani/>
- องค์การความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน. (2555). **ความเสื่อมโทรมของ ทรัพยากรชายฝั่ง.** เข้าถึงเมื่อ 26 กันยายน. เข้าถึงได้จาก http://www.wetlandthai.org /data/crysis_1 /html
- อติชาติ เกร็บเส็บ. (2558), ชาวประมงพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอกาญหิรา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม.